

MAGIA I MISTERI DEL PIRINEU FANTÀSTIC
Isidor Cònsul

Pep Coll, Viatge al Pirineu fantàstic. Fotografies, disseny i il·lustracions de Josep Moner, Anna Barcala i Josep Pulido. "El Segre". Lleida, 1995.

Hi ha qui defensa que només es pot escriure amb el cor i mullant la ploma en allò que s'estima. Si és així, aquesta seria la raó per la qual Pep Coll no ha pogut evitar, des de les seves beceroles d'escriptor, el poderós xuclador d'una geografia de l'ànima que l'ha empès, una i una altra vegada, a passejar la seva literatura pels cims, prats i tarterades del Pirineu. Són uns paisatges físics i humans que l'autor coneix molt bé, que fa anys que els transita meticulosament i ha deixat colar estones llargues parlant amb la seva gent. Per tot plegat, deu ser, a hores d'ara, un dels degustadors més fins, qualificats i cultes dels secrets i la realitat de la serralada pirinenca. Per la mateixa regla de tres, en la seva literatura només trobareu algun conte (a Totes les dones es diuen Maria, 1989, i a L'edat de les pedres, 1990), que s'hagi escapat, encara no se sap ben bé com, de la ramada pirinenca que de dret li escau, per peixar a lloure en altres pastures geogràfiques.

Es general, doncs, es tracta d'una narrativa que ha trobat una veu pròpia i que es mou segura grim pant pels aspres de la fantasia, la màgia i la realitat del Pirineu. De tot el conjunt, El secret de la moixernera (1988) i La Mula Vella (1989) són els títols que es capturen amb un parament realista més clar, i el segon, fins i tot, punteja una anàlisi sociològica i historicista de l'anomenada crisi de la muntanya. La resta és una literatura abocada a narrar en pous de l'imaginari fantàstic, a voltes en forma de novel·la, Què farem, què direm? (1992) i El Pont de Mahoma (1995), i altres seguint itineraris que lliguen les contrades pirinenques amb el llegendari que la vida, el misteri

i la tradició han anat creant en el decurs del temps, com és el cas de Quan Judes era fadrí i sa mare festejava (1986) i Muntanyes maleïdes (1993).

UN LLIBRE OBERT

L'any passat, el diari lleidatà "El Segre" encomanà a Pep Coll un itinerari pel Pirineu fantàstic que, amb les fotografies i il·lustracions que feien al cas, es publicà en dinou fascicles col·leccionables, i amb la possibilitat, és clar, de poder-ho convertir en llibre si un s'entretenia a relligar-los. Les dinou etapes del viatge es centraven en el Pirineu català occidental i encetaven un camí de màgia, fantasia i misteri per la Vall de Benasc i l'Alta Ribagorça, després passava pels dos Pallars, anava a guanyar la Vall d'Aran i acabava la cursa a l'Alt Urgell, Andorra i La Cerdanya.

Arreu del món, els paratges de l'alta muntanya ha estat una reserva de mites, misteris i velles fantasies, molt sovint afavorides per l'aïllament històric en què acostumen a viure les terres altes i per la contundència geològica que les acompanya. A Viatge al Pirineu fantàstic, Pep Coll es refereix a una natura violenta que, contrastada amb la monotonia d'horitzons de la terra plana, és pròdiga en penya-segats esfereïdors, cims celestials, boscos misteriosos, i coves i congosts infernals. Es a dir, la mateixa natura ha dibuixat en la pedra el testimoni del pas de diables, contalles de fades i altres éssers monstruosos generats per la fantasia. Ho il·lustraré amb un exemple que no reporta Pep Coll, no perquè no ho sàpiga, sinó per la necessitat d'haver de triar entre massa testimonis possibles. Aquesta primavera passada, a Isona, a la Conca de Tremp, va inaugurar-se el Parc Cretaci del Pallars i entre els prodigis que es visiten hi ha la llosa de l'ermita de la Posa, clapejada amb centenars de clocs que són petjades de dinosaure. Els geòlegs i paleontòlegs ho tenen clar, que són testimoni dels dinosaures del Cretaci, però per a la gent del país i la imaginació popular, aquella munió de clotets

sempre han estat les passes del diable.

El Pirineu n'és ple de fantasies d'aquesta mena i la serralada se'ns presenta com un enorme llibre obert, apunta Pep Coll, que ofereix múltiples lectures als seus llegidors, segons que es tracti, és clar, d'un biòleg, un geòleg, un medievalista, un paleontòleg o un lingüista. I és així que, lligades a les formes, als colors i a altres capricis de la natura, el lector del Viatge al Pirineu fantàstic pot trobar la silueta de la vidua d'Astell encastada a la roca, el lloc de trobada de les bruixes de les Paüls, la pixarrada del diable, el triangle amorós dels campanars de Taüll, Erill-la-Vall i Boí, la bassa del dimoni i altres fantasies de l'imaginari popular. Un llibre, doncs, que valdria la pena que trobés la sortida d'una edició convencional a l'abast de tots els aimadors del Pirineu i de la cultura popular, i que, de torna, serveix per apuntalar la tirada essencialment muntanyenca de Pep Coll.

Isidor Cònsul